הצופה הנדהם נפרסות תמונות שביופין — בדרך המיוחדת בה הן מוארות, בהמוני הפרטים המקשטים אותם עד כדי כך שא־פילו התרגום נראה כמיטרד — נראות הן כאוסף אוטנטי של ציורים אשר רק חתי־מת ברויגל או בוש חסרה בהם בפינה. וכאשר מתקרבת המצלמה עד כדי קלוז אפ, נדמה כאילו אין זאת אלא הנפשת ציוריו ההוללים של פראנץ האלס.

מעשיות־חשק. מובן שפאזוליני לא יכול היה להשתמש בכל סיפורי קנטר־בורי במסגרת סרט עלילתי אחד, ואפילו לא ניסה לעשות זאת. הוא בחר במיוחד במעשיות החשק וחזימה, שיפץ אותם ותיקן אותם והגיש אותם, כיצירת פאזו־ליני לכל דבר.

למשל, כשהוא מגלגל את הסיפור על מר ינואר (יו גריפית), הרווק הזקן וה־מושבע שמחליט בחורף חייו לשאת עלמה אביבית בשם מאי (ז'וזפין צ'אפלין) מש־תמש הוא בגן קסום, לא רק כקישוט לסיפור, אלא כמשל בו מתערבים האלים ביחסים שבין הבעל הגונה ונרדם אחרי מילוי תפקידו, לאשה הצעירה שדמה לו־הם, ולצעיר שאברו הזקוף מופיע בהב־לטה רבה.

סיפור הטבח, על נער ריקא ופוחז שנע־נש מאחר ש„מוטב לסלק מן הערימה תפוח רקוב לפני שהוא מדביק את הא־חרים," חופך למעשיה צ'אפלינית ממש, בו הנער (ג'ינטו דאבולי) הוא סמל האיש הקטן והמדוכא המתמרד נגד החברה, בו־עט במוסר ובמוסכמות, מתגרה בכל ה־רשויות, חי בעולם פנימי ופיוטי משלו (הוא חולם על חגיגה כפרית שבה הוא הגבר היחידי וסביבו רק נשים ערומות), ואפילו אזיקים אינם מפריעים לו לשיר בקול גדול. פאזוליני ודאבולי השאילו כאן בצורה גלויה כמות נכבדה של תע־לולים צ'אפליניים, בכוונה תחילה, כי אין סמל טוב יותר לרוח החירות והחופש

לפני המבול

סיפורו של הסוחן

צ'וסר על סטודנט שמפחיד נגר במבול המתקרב כדי שיוכל לשוט במימי אשתו.

אליהם שואף האדם הקטן, מצ'ארלי הקטן.

מסיפור האשה מבאת, ששיכלה חמישה בעלים, ובכל פעם בחרה לעצמה את הבא בתור עוד לפני שהקודם הספיק להתפגר, השאיר פאזוליני את הפרולוג בלבד, והו־סיף סצינה בה מטפלת לאורה בטי במרץ רב באבר המין של בעלה המיועד, ואילו זה, סטודנט מלומד, משיב לה ברשימה של כל הצרות אשר הביא המין הנשי על הגברים לאורך הדורות.

סיפור אחר, של מוכר המחילות (זה שבימי הביניים היה מוכר תמורת ממון את מחילת הכנסיה בעולם הזה, ככרטיס כניסה לעולם הבא), על שלושה גנבים אשר בתאוות הבצע שלהם מחסלים זה את זה, זוכה בידי פאזוליני לפרולוג ארוך, בו נראים השלושה מבלים בבית מרזח שהוא גם בית־בושת, כל אחד עם יצאנית אחרת, וכל אחד מתנה אהבים בשיטה אחרת. ממש קטלוג של סטיות. כאשר

לראות את הכוות ולחיות

גברים במלכודת (דקל, תל־אביב, ארצות־הברית) — ארבעה טיפוסים עירוניים מחליטים ל־צאת לשיט על פני נהר מרוחק בחרי האפלצ'ים, מן הא־זורים הנידחים והעניים ביותר בארצות־הברית, לפני שיו־קם במקום סכר אשר יחפון את האיזור כולו לאגם ענק. תוך כדי המסע, מתמודדים הארבעה עם זרמי תנהר הא־דירים, מותקפים על־ידי אנשי הרים, האונסים אחד מן הארבעה, הורגים אחד מהם, נקלעים לתוך מפלים בהם נהרג אחד מהם, ושני נפצע קשה, ולבסוף הורגים איש הרים נוסף, משום שנדמה להם כי הוא אורב להם ומת־כונן לחסלם. האם ישארו הניצולים ממסע זוועות זה כשם שהיו קודם?

כל זה מסופר בסרט של ג'ון (ליאו האחרון) בורמן, המבוסס על רומן של אחד המשוררים הגדולים באמריקה, ג'יימס דיקי (שכתב גם את התסריט ואפילו משתתף ב־תפקיד קטן בסרט). כוונותיהם של דיקי ובורמן, ברורות למדי. קודם כל, הורדת המעטה החיצוני הדק של תרבות, העוטף את אנשי העיר, מראה מיד כי בסופו של דבר כל בני האדם נוצרו מאותו חומר גלם, ורק הנסיבות משתי־רות עובדה זו לעתים. הסרט מעורר מיספר נקודות שאינו צריך לספק להם כל תשובה, די בהעלאתם. למשל — פר־צופה של חברה נדחקת ועלובה, זו של אנשי ההרים ב־אפלצ'יה, החיה למעשה בצילה של חברת השפע הגדולה בעולם.

לזכות בורמן ודיקי יש לציין, שהצליחו להביא לידי ביטוי את כל הנקודות הללו, בסרט מותח, בו קיימת

ג'ון וויט (משמאל), במלכודת: גבר אונס גבר

התנגשות מתמדת עם כוחות הטבע ועם יצורים זרים ובלתי ידועים, ויחד עם זאת בדיאלוג מצומצם עד למי־נימום. הצלם וילמוש זיגמונד שר שיר הלל מופלא, במצ־למתו, לטבע שנועד לכליון, וצילומים אלה כשלעצמם מה־ווים מחאה אקולוגית נדירה בעוצמתה. ארבעת השחקנים בתפקידים הראשיים, כל אחד מייצג טיפוס מיוחד, מצו־יינים, בעיקר ג'ון וויט, כאיש הסובל יותר מכולם מן החבלה הנפשית בעקב החרפתקה, ובורט ריינולדס, שהוא הקרוב מבין הארבעה אל תנאי החיים בחיק הטבע.

גומר הראשון, הוא יוצא ומטיל מימיו אל תוך כדי היין של המסובים, משום שכל הצעירים, בכל הזמנים, נוהגים להש־תין על המימסד.

ביקור בגהינום. הנזיר בחבורתו של צ'וסר, סיפר בזמנו סיפור על פקיד בית־משפט, שהיה נטפל לאנשים, מאיים להל־שין עליהם ולהביאם לדין אם לא ישלשלו בידיו שוחד מתאים. בסופו של דבר קיבל את עונשו מידי השטן, בכבודו וב־עצמו. פאזוליני החליט שזה מתומצת מדי. לכן הראה את האזרחים חוטאים במעשי סדום עם גברים אחרים (פאזוליני עצמו ידוע בנטיותיו ההומוסקסואליות). אחר כך, רואים את הפקיד המושחת, מק־בל שוחד מעשיר ואינו מוסר אותו בידי הכנסיה, ואילו עני, שאין מצלצלין באמ־תחתו, נשרף בכיכר העיר קבל עם ועדה, בטקס חגיגי מול צופים סקרנים, שעה שהשטן מוכר לחמניות חמות בפרוטה.

הסרט כולו מסתיים בביקורו של נזיר (אותו מגלם מבקר הקולנוע הבריטי ג'ון פרנסיס ליין) בגהינום, שהומצא כאילו על פי רישומי היארונימוס בוש, גהינום בו בני־אדם מעוותים מתפתלים בין סל־עים שחורים, חמור עושה מעשה סדום בגבר, וישבן ענק פולט מפי הטבעת שלו, את כל הנזירים החוטאים, ישר אל העולם התחתון.

יש עוד סיפורים, בהם היה פאזוליני נאמן יותר למקור, כמו זה של הטוחן, המספר על נגר קנאי שהאמין במעשיה על סוף העולם שקרב ובא, וכך הצמיחה לו אשתו קרניים עם הסטודנט שהתגורר בביתו, ועל המאהב שרצה כי ינשקו לו בישבנו ובמקום זאת זכה שם לנשיקת ברזל מלובן. או סיפורו של הכלכל, על טוחן שנתג לרמות את לקוחותיו, ועל שניים מן הלקוחות אשר הערימו על הטו־חן, ושכבו בלילה אחד גם עם אשתו וגם עם בתו.

אפשר כמובן לשאול מה לפאזוליני ה־מהפכן הסגפן, שסרטיו ניראו כל כך מסובכים עד שלא הובאו כלל ארצה, ולמעשיות זימה אלה, שבמקומות רבים בעולם כינו אותם ללא כל בושה בשם „פורנוגרפיה". האמנם מכר האיש את נפ־שו לשטן המסחר?

זאת כמובן אפשרות שאין להוציא מן הכלל. מעולם לא היו סרטיו של פאזוליני כל כך פופולריים כמו אחרי דקאמרון ואף פעם לא העמידו לרשותו כל כך הרבה אמצעים להפקתם. אולם מעבר לזה, נשאר פאזוליני בכל זאת פאזוליני. הוא רואה את העולם, מזווית פרטית ואישית משלו, ולגביו אין זה משנה באיזו תקופה המדובר. בסוף דבר האדם נשאר אדם.

לכן הוא מציג משכילים המרמים את הבורים, זקנים המתחזים כצעירים, אנשי כנסיה הגרועים מן השטן, אנארכיסטים

הזומם בפעולה

פייר פאולו

פאזוליני מגלם בסרט את ג'ופרי צ'וסר, המשורר הבריטי בן המאה ה־14 שהמ־ציא את סיפורי קנטربורי. פאזוליני הוסיף לו בין היתר גם אשה שתלטנית, כנראה כדי להוכיח פעם נוספת אהבתו למין הנשי.

שבעצם אינם יותר מסתם גנבים, ושלי־טים מוכי סנוורים שאינם רואים את הגי־חוך שבעצמם.

במישור האישי יותר, שר פאזוליני שיר הלל לאבר הזכרות (שמעולם לא נחשף בצורה כזו על בד הקולנוע), רואה בנשים את האסון שירד על הגבר, ודואג לכך שאפילו אם יש אחת מהן יפה (למשל ז'וזפין צ'אפלין), שתיראה לפני המצלמה מבחילה ובהמית, זוללת בפראות ופיה מלא להתפוצץ..

מעל ומעבר לכל, הוא בז לרודפי הרכו־שנות באשר הם, משום שלא ברכוש ישור־עת האדם, אלא בהנאה מכל רגע חולף בחיים. והנאה אינה רק משגל, אלא גם בזלילה, הורקת המעיים, בגיהוקים ושי־הוקים ועוד כהנה וכהנה.

אם זה קצת גועלי למעודני החיך, במ־קומות מסויימים, ואם יטענו שאין זו דרך מתורבתת להראות את פני העולם, יזדיינו בסבלנות. אולי בעוד 500 שנה זה יהיה קלאסי, כמו צ'וסר.

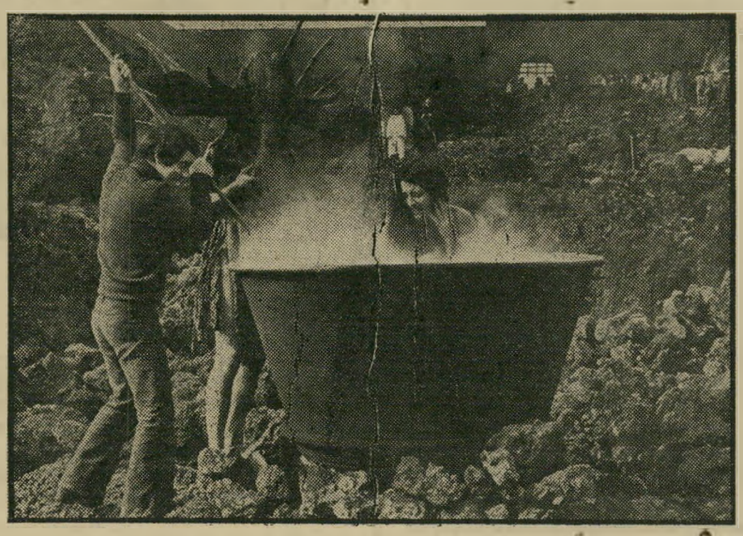

מתבשלים בגיהינום

פרנקו צ'יטי (משמאל) המגלם את השטן בסיפור קודם עוזר בבגדים אזרחיים ללבות את האש בדוד של אחת החוטאות בסצינת הגיהינום המסיימת את סרטו של פאזוליני.